

MMQÑ QWQRO KE ITIAT; EKAN MBON AMALEK

Exodus 17:1-16

QYQHQ UKPEP-ÑKPQ 59

Eke Ikpe Owo

IKQ IBUOT: “Koro mmq ekeñwqñ mmqñ eke otode ke itiat eke spirit, emi akasasaña ye mmq; ndien itiat oro ekedi Christ” (1 Ñwed Corinth 10:4).

I Edisua-nmq Nditq Israel

- 1 Utqñq ntak isañ nditq Israel ada mmq osim Rephidim, ekpere Obot Sinai, Exodus 17:1
- 2 Unana mmqñ anam mmq esuk Moses uyo, Exodus 17:1-3; 15:24
- 3 Sia edide Abasi qkqñwqñq ndidiqñ Israel, Moses anam mmq eti ete ke edi Abasi ke mmq esuk uyo, Exodus 17:2; 16:8; 1 Ñwed Corinth 10:13; 1 Ndidem 8:56
- 4 Moses qbqñ akam oyom uñwam ye item, Exodus 17:4; 15:25
1. 5 Abasi qdqñq Moses ete amia itiat ke iso nyobio owo Israel, Exodus 17:5, 6; 15:25; Psalm 62: 1-8; 78:15-20; 105:41; Deuteronomy 32:3, 4, 18, 30, 31; 1 Samuel 2:2; 1 Ñwed Corinth 10:1-4; John 7:37
- 6 Moses osio ebiet oro enyiñ, Massah ye Meribah (Idomo ye Utqk) nditi nditq Israel unana erikan mmq, Exodus 17:7

II Ekqñ Ye Mbon Amalek

1. Mbon Amalek eda ñkari etqñq ekqñ ye nditq Israel emi ekesañade ke edem udim isañ, Exodus 17:8; Deuteronomy 25:17, 18; Numbers 24:20
2. Joshua, owo-ekqñ Qbqñ ye asaña-utom Moses ada mbon-ekqñ aka ekqñ, Exodus 17:9, 10; 24:13
3. Aaron ye Hur mbon mbuqtidem Moses iba ediana ye Moses ebqñ akam ebaña mbon-ekqñ Israel, Exodus 17:9, 10; 24:14
4. Mkpe-ubqk Moses, ye uñwam Aaron ye Hur qñq nnyin ata eti ukpep-ñkpq ke abaña akam, Exodus 17:9-12
5. Ekan Amalek oto ke emi mme ada-usuñ ke otu ikqñ Abasi ekenamde akpanikq, Exodus 17:12, 13
6. Enq Moses uyo ete ewet usuñ ñkari mbon Amalek emi onim, Exodus 17:14; Deuteronomy 25:19; 1 Samuel 15:2, 3; 2 Samuel 1:1; 1 Chronicles 4:42, 43
7. Abasi qtqñq ntak ayarare Idemesie oto ke edisana enyiñ emi, Jehovah-nissi, Exodus 17:15, 16; 6:3; 15:26.

SE EKPEPDE EBAÑA

Nsuk-uyo Utu Ke Ndinim Ke Akpanikq

Ke kpukpru usenubqk, nditq Israel ema esikpqñ mme ufqk-qfqn mmq mbemiso utin qsqñ eketañ udia Heaven emi Abasi qkqñqde mmq ndida mbqk ikpqhidem. Ikebighike ñko Abasi ama qñq mmq ke utibe usuñ unam ikukpa emi mikpakanaha mmq efre usuñ nte Abasi akadade añwam mmq. Ke ndifiak nsuk Moses uyo ke ini mmq mikenyleneke mmqñ ndiñwqñ, owut ete mmq ekedi mmq emi miketimke ikere ñkpq, ye mme anana esit eqm ye mmq emi minimke ke akpanikq.

Mmq ikenyleneke mbat-ibuot koro Moses emi ekedide asaña-utom Abasi ama onyuñ esitiene abuana ke mme ukut mmq. Mmq ema enana esit eqm, koro Moses tqñq ke eritqñq ama anam kpukpru ñkpq ke ofuri ukeme esie qñq mmq, ikanamke iyom ufqn me ubqñ idemesie, edi okoyom ufqn mmq. Mmq ikenimke ke akpanikq, koro ekpekedide mmem-mmem ñkpq mmq ndikere ete ke Moses ekeme ndikpe ubqk mbaña se inanade mmimq.

Ndi Abasi Me Moses Akafak Israel?

Ke nditim ntiñ, idighe Moses ke mmq ekesuk uyo. Edi ekesuk Abasi, Andifak mmq nsio ke Egypt ye Ada-usuñ mmq, Andikpeme ye Andinq tqñq ke eritqñq. Moses ama anam Israel ediqñq ete ke mmq esuk Abasi uyo, okposuk mmq ekerede ete itiñ ye owo efen. Idiok-ñkpq unana edinim ke akpanikq ama odu ke nsuk-uyo emi, ñkpq emi ama oduk esit mmq ñkari-ñkari ke usuñ eke mmq mikqdiqñqke. “Nsinam afo osiode nnyin ntem ke Egypt” ntem ke mmq eketiñ ye Moses, emi owut ete ke mmq ikenimke ete ke edi Abasi akafak mmq; edi ekabare ekere ete ekedi ke uduak ye ifiqk suñ-suñ ada-usuñ mmq. Ekpri mbufiqk akpakanam mmq ediqñq ete ke edifak mmq ekedi utibe, ndien okoto Abasi ikpqñ-ikpqñ. Edieke ekpekedide ifiqk andikara idut mmq ekpekenam mme ñkpq ebeñe mme ubuat-ubuat ñkpq-ntibe ntem.

“Oto Mbuqtidem Enye Qwqro Qkqñ Egypt

Moses ama odu ke akwa akai-ikqñ ke isua 40 ndien enye ama otim qdiqñq se ikanade ke iso ibet mmq. Enye ama qdiqñq ete ke utibe-ñkpq midaha itie ke idikemeke ndinq utq akwa otu owo oro udia ke akpa-utatan. Edi enye ama onyime ndisuk ñka iso ke uyo Abasi okposuk edi enye qkqñqñqde ete ke mme afanikqñ do ke iso, emi okowut akwa mbuqtidem emi enye ekenyenede. Abraham ama qkqñ isqn emana esie aka ebiet eke enye mikqdiqñqde, edi Moses qkqñ onyuñ qdiqñq se idude ke iso ye se mmq emi enye akadade usuñ ediyomde. Ndien mme ñkpq emi ediyomde ikedighe se ekutde ke enyin. Utq mbuqtidem emi ekpedi ñkpq eke ekpemenereke mbuqtidem nditq Israel ke Abasi, emi akanam mikpuhu mmq.

Nnyin imakokut, ndien iyenyuñ ikut ediwak ini ke ukpep-ñkpq ini iso, ebiet eke mbuqtidem, odudu ye uko Moses okotode: ini kiet ekededi eke ñkpq ekesibuatde, “enye eseme qñq Jehovah.” Ndien nnyin iyekut ite akanam

Abasi ikokpuhu enye; koro adaña nte Moses ekesikpede ubòk abaña nditò Israel, Abasi ekesifak mmò! Ini enye emi ukpuhòrè ikoduhe. Abasi ama ọ̀nọ́ Moses ewuhọ́ ndien Moses ama anam. Moses ama asaña ye nyobio owo Israel aka ke itie itiat kiet onyũ amia itiat oro ke esañ esie. Ke ndo-ndo oro mmọ́n ọ̀wọ̀rọ́ ke itiat oro.

Christ, Itiat Nnyin

Itiat emi edi Ọ̀bọ́n ye Andinyaña nnyin. Jesus ekedi ndifak nnyin nsio ke mkpa emi ekenimde, edi akana nte ebemiso eyibi Enye mbemiso ekeme ndinọ́ nnyin nsinsi uwem. Mmọ́n ebiet se inamde Spirit okop isek ye mme edidiọ́n emi enamde ukpọ́n ọ̀yuhọ́ oto ke Ikọ́ Abasi. Ke ediwak ufañ-ñwèd, eneñere ada ọ̀nọ́ akpan akpan mme mfọ́n erinyaña ukpọ́n ((Isaiah 55:1; John 4:14). Ke 1 Ñwèd Corinth 10:4, Isuñ-utom etiñ ọ̀nọ́ nnyin ete ke Israel eke Akani Ediomì ekebọ́ ukem erinyaña ukpọ́n emi nnyin ibọ́de, koro “Itiat oro ekedi Christ.”

Mbuk etiñ ọ̀nọ́ nnyin abaña ubọ́họ́ emi esitode Abasi osim mmọ́ emi esisemede ekot Enye ke ini mmọ́ edude ke afanikọ́n. Ke ini ekọ́n, ke ini eketañde otu mbon-ekọ́n ekedọ́n ke ufọ́k mbon-ekọ́n ke Andersonville, Georgia, Abasi ama anam utibe-ńkpọ́ emi akanyañade uwem ediwak tọ́sin iren-owo emi ekedude ke ukut. Mme mbuot-ekọ́n emi ikenyeneke mmọ́n se eñwọ́nde ndien mmọ́ eka iso ndikpaña oto ke ntak nsat-itọ́n mmọ́n, biọ́n, udọ́nọ́ ye utọ́ itie emi mmọ́ ekedude. Oto ke ntak oro ediwak mmọ́ ema ebọ́n akam eyom uñwam, ndien Abasi ama ọ̀dọ́n utibe oyobio emi akanamde idim-mmọ́n emi osuk akade iso odu tutu osim mfin emi ọ̀tọ́nọ́. Ndien ekot enye, Idim Mfọ́n Abasi.

Ñkari Mbon Amalek

Akpa mbon emi Israel ekesobode ekedi mbon Amalek (Numbers 24:20). Mmọ́ emi eketo ke ubon Amalek, kiet ke otu nditọ́ edidem. Eliphaz, eyen Esau, eyeneka Jacob, ndien ke utọ́ usuñ ntre mmọ́ ekedi iman nditọ́ Israel (Genesis 36:15, 16). Ke ekikere owo, mmọ́ ekpekam eñwañwam nditọ́ Israel ikpekebiọ́nọ́ke mmọ́ ke obukpo ido ufup emi mmọ́ ekenamde. Ndusuk mmọ́ ema enyene eyighe ye ufup, dian ye ndik akwa otu owo ntre ke akai-ikọ́t, ndien mmọ́ ema ekpe ebieri ndikpan mmọ́ ekube. Mmọ́ ema etọ́nọ́ kaña ye ikọ́ ndighe, ndien ke akpatre etọ́nọ́ ekọ́n ye mbufa mbon-ekọ́n Israel. Edi mbon Amalek ikọ́diọ́nọ́ke kaña ọ̀tọ́ nte odudu Israel otode, mmọ́ ñko ikọ́diọ́nọ́ke akpanikọ́ emi ete ke ndibiọ́nọ́ mbon emi Abasi emekde ediwọ́rọ́ nsobo ọ̀nọ́ mme andibiọ́nọ́.

Joshua, Asaña-utom Moses

Mi, ke ini ńkpọ́-ntibe, ke ekemek obufa owo. Joshua, ke nditim ntiñ, ikedighe obufa owo inọ́ nditọ́ Israel; koro etiñ ete ke enye ama enyene ata akpan idaha ke ebuana esie ye Moses. Ndien oto ke se ukpep-ńkpọ́ nnyin etiñde, nnyin ikut ite ke Abasi ama ọ̀diọ́nọ́ enye nte enye emi edidade itie Moses. Idahaemi, enọ́ enye item ete emek udim-ekọ́n aka ekọ́n ye Amalek. Ke ediwak isua ke akwa akai-ikọ́t, mbuk anam nnyin ifiọ́k nte ke enye ekedi owo mbuotidem. Enye ñko ama ekeme ndisin uko ye edinam akpanikọ́ ke uwem mbon efen.

Ndusuk owo ebat Joshua nte enye emi eneñerede ebiet Jesus, sia Joshua ama akañwana onyũ akan mme asua mbon emi enye akadade edisim isọ́n eñwọ́nọ́. Enyiñ esie nte edide ọ̀wọ̀rọ́ **andinyaña**, ndien ekabare enye ke Obufa Ediomì “**Jesus**” (Utom Mme Apostle 7:45).

Nditọ́ Israel ekenyene erikan oto ke uko emi Joshua ekenyenede, dian ye akam mkpe-ubọ́k Moses. Moses ọ̀dọ́k aka ke enyọ́n obot ye mme anam akpanikọ́ ikọ́t esie iba, Aaron ye Hur, edi do ke enye ekemenere esañ Abasi ese Enyọ́n, ke akam. Adaña nte enye akade iso ndibọ́n akam Israel ekan, edi ke ini ubọ́k esie odobide onyũ ọ̀duọ́de ada ke itie eke esidade, mbon Amalek ekan. Uko ke ini afanikọ́n ye idomo edi se ifọ́nde, edi uko ikpọ́n, ikemke. Ke mme utọ́ ini oro ana nnyin iyom uñwam ito Odudu emi okponde akan eke nnyin, ndien idinam oro ito ke akam.

Akwa Eriyarare Eke Abasi

“Esañ Abasi” (Exodus 17:9) ekedi ńkpọ́ emi ekeikutde ke enyin emi ekedade enọ́ nditọ́ Israel uñwam ye uko ke ini emi. Enyiñ emi ke usem Mme Hebrew ke ini ekabarede ekot **Abasi**, mi, edi enyiñ emi owutde Odudu Abasi nte andibot, ukeme ye ubọ́n esie, oro edi enyiñ Abasi. Ekot enyiñ emi akpan-akpan ke ini Enye enyenede ńkpọ́ ndinam ye mme idut ndiwut ukpuhòrè ye **Jehovah (Ọ̀BỌ́Ñ)**, emi ekotde Enye ke ini Enye enyenede ńkpọ́ ndinam ye Israel. Nnyin imokut ite akamba ńkpọ́ odu ke adaña nte Edisana Spirit emekde mme enyiñ emi ọ̀nọ́ Abasi, ndien ke ediwak ini mmọ́ esida enọ́ ntọ́tuñọ́ ńkpọ́ spirit.

Ke ikọ́t emi akasakde ikañ, Abasi akayarare Idemesie ọ̀nọ́ Moses nte **Jehovah**; ke ididuot inyañ nte **Jehovah**, **odudu mi**: ndien ke Marah, **Jehovah ọ̀kọ́k**. Idahaemi, ke Rephidim, Abasi ọ̀tọ́nọ́ ntak ayarare uduot ye ubom Esie. Ke ini erikan akadade itie, Moses ama ọ̀bọ́p itie uwa ndien do ke Abasi akayarare Idem nte **Jehovah-nissi**, emi akabarede **Ọ̀BỌ́Ñ banner mi**. Enye edi Etubom Enye emi nnyin itienede ye ada iso ekoñ emi nnyin isinde enyiñ! Ke kpukpru idomo ye afanikọ́n, nnyin imenyene obufa ye ntọ́tuñọ́ ifiọ́k ibaña nte Abasi etiede ye nnyin ye se Enye ekemede ndinam nnọ́ nnyin. Kpukpru afanikoñ otim onuk nnyin ekpere Abasi, edieke nnyin ibinede Abasi ke nnen-nnen usuñ ke ini ńkpọ́-ntibe oro. Kpukpru ini eke nnyin ibọ́de ntọ́tuñọ́ eriyarare ibaña Abasi emi nnyin imade, nnyin ikut ite ke edi utom nnyin nditim nsuk ibuot nnọ́ Enye. Ndien kpukpru utom nsuk ibuot adian utip ke nsinsi uwem. Emi ke nnyin ikut ite mmọ́ emi etim efiọ́kde Abasi edi mmọ́ emi Abasi afakde ediwak ini osio ke idomo: ndien sia mmọ́ etimde efiọ́k Enye, Enye oyom mmọ́ nditim ńkpono Enye ñkan.

MME MBUME

1. Ekekot itie emi nditọ Israel ekenamde nna ke ini emi, edidie?
2. Nso ñkpọ ikpohidem akanana mmọ mi?
3. Nso ido ke mmọ ekenyene ke abañā unana mmọ?
4. Nso ukpep-ñkpọ ke ikpep ito mme ọkwọrọ-ikọ ye mme ada-usuñ nnyin oto ke edu-uwem nditọ Israel mi?
5. Nso ke Moses akanam emi eketorode enye eti-eti?
6. Nso idi ntak emi Moses okokotde ebiet emi mmọ ekenamde nna Massa ye Meribah?
7. Mbon Amalek ekedi nso ye nditọ Israel?
8. Nte ana nnyin inyene idorenyin kpukpru ini ite ke mme iman nnyin eyeda ye nnyin ke ofuri esit ke ñkpọ Abasi?
9. Nso ikedi utom Aaron ye Hur ke ekọñ ye mbon Amalek?
10. Nso akamba ediyarade ke Abasi ọkọnọ ke abañā Idemesie ke ini emi?